

Μακεδονικά

Τόμ. 3 (1956)

Μ. Μαραβελάκη - Α. Βακαλοπούλου, Αι προσφυγικά εγκαταστάσεις εν τη περιοχή Θεσσαλονίκης.

Βασίλειος Λαούρδας

doi: [10.12681/makedonika.1124](https://doi.org/10.12681/makedonika.1124)

Copyright © 2015, Βασίλειος Λαούρδας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λαούρδας Β. (1956). Μ. Μαραβελάκη - Α. Βακαλοπούλου, Αι προσφυγικά εγκαταστάσεις εν τη περιοχή Θεσσαλονίκης. *Μακεδονικά*, 3, 445-446. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1124>

Μ. Μ α ρ α β ε λ ά κ η—Α. Β α κ α λ ο π ο ύ λ ο υ , Αἱ προσφυγικαὶ ἐγκαταστάσεις ἐν τῇ περιοχῇ Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1955 (= Ἴδρυμα Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἀρ. 4). 8ον, σελ. ιδ' + 530 + 8 πίνακες.

Καὶ κατὰ τὸ θέμα του καὶ κατὰ τὸν τρόπον διαπραγματεύσεώς του τὸ βιβλίον τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Μαραβελάκη καὶ Βακαλοπούλου «Αἱ προσφυγικαὶ ἐγκαταστάσεις ἐν τῇ περιοχῇ Θεσσαλονίκης» ἀποτελεῖ ὑποδειγματικὴν ἐργασίαν, ἡ ὁποία θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ γίνη ἀρχὴ καὶ ἄλλων ὁμοίου χαρακτῆρος δημοσιευμάτων. Ὅπως διατυπῶται ὑπὸ τῶν συγγραφέων εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τοῦ ἔργου τῶν «σκοπὸς τῆς παρούσης μελέτης εἶναι ἡ διερεῦνησις τῆς μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν προσφύγων (περατωθεῖσαν περὶ τὰ μέσα τοῦ 1926) συνθέσεως τῶν ἀγροτικῶν προσφυγικῶν πληθυσμῶν τῆς περιοχῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τοὺς τόπους τῆς προελεύσεώς των, ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας τῶν τόπων αὐτῶν πρὸ τῆς ἐγκαταλείψεώς των ὑπὸ τῶν προσφύγων, τῶν ἐπαγγελματῶν καὶ τῶν ἀσχολιῶν των ἐκεῖ, τῶν συνθηκῶν τῆς διαβιώσεώς των κλπ. Οὕτως οἱ 75 προσφυγικοὶ συνοικισμοὶ τῆς περιοχῆς ταύτης ἀποκοτῶν τὴν σύντομον ἱστορίαν των, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἀφετηρίαν διὰ μελέτας, ἀναγομένης εἰς πλεῖστα προβλήματα, προκύψαντα μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν προσφύγων». Ὁ καθηγητὴς Στ. Κυριακίδης προλογίζων τὸ ἔργον αὐτὸ καθορίζει ὡς ἀκολούθως τὴν σημασίαν του. Οἱ συγγραφεῖς Μαραβελάκης καὶ Βακαλόπουλος «κατήρτισαν ἔργον χρήσιμον οὐ μόνον διὰ τὴν γνῶσιν τῆς συγχρόνου συγκροτήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἐξετιζομένης περιοχῆς, καθὼς καὶ τῆς κατανομῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀνὰ τὴν εὐρείαν ἔκτασιν τῆς παλαιᾶς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς πάσης φύσεως ἱστορικὰς, γλωσσικὰς καὶ λαογραφικὰς μελέτας, συγχρόνους καὶ μελλοντικὰς. Λέγω καὶ μελλοντικὰς διὰ τὸν ἐξῆς εὐνόητον λόγον. Ἡ συγκέντρωσις ἐντὸς τῶν στενῶν ἑδαφῶν τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, διαφόρων ἀπὸ ἀπόψεως διαλεκτολογικῆς καὶ λαογραφικῆς, καὶ ἡ ποικίλη ἀνάμειξις αὐτῶν μετὰ τε τῶν ἐγχωρίων καὶ πρὸς ἀλλήλους δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἀμβλύνη τὰς διαφορὰς καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς συμβιώσεως καὶ τῶν νέων συνθηκῶν τῆς ζωῆς νὰ δημιουργήσῃ νέας γλωσσικὰς καὶ λαογραφικὰς μορφάς. Διὰ τὴν μελέτην τῶν μελλοντικῶν τούτων μορφῶν θὰ εἶναι διὰ τοὺς μέλλοντας ἐρευνητὰς κεφαλαιώδους σημασίας ἡ γνῶσις τῆς συνθέσεώς τοῦ ἐνοποιηθέντος τέως συμμείκτου πληθυσμοῦ».

Οἱ συνεργάται τοῦ ὠραίου αὐτοῦ ἔργου συνεκέντρωσαν πλῆθος ὕλικου, ἀναφερομένου κυρίως εἰς τοὺς ὄρους ζωῆς, ὑφ' οὓς ἔζων οἱ πρόσφυγες πρὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς των εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Κοινωνικαὶ συνθηκαί, ἦθη καὶ ἔθιμα, ὄροι οἰκονομικοί, παραδόσεις κλπ. ἔχουν συγκεντρωθῆ μετὰ πολλὴν ἐπιμέλειαν ὑπὸ τῶν δύο συνεργατῶν, τὸ δὲ ἔργον συμπληροῦται διὰ φωτογραφιῶν, σχεδίων καὶ χαρτῶν, τὰ ὁποῖα τὸ καθιστοῦν χρησιμώτατον.

Ἐκ τῆς εὐρυτέρας σκοπιᾶς, ὄχι πλέον τῆς εἰδικῆς ἐπιστημονικῆς, ἀλλὰ γενικότερον τῆς ἐθνικῆς, τὸ ἔργον αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀδιάσειστον ἀπόδειξιν τῆς ἐλληνικότητος τοῦ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Θεσσαλονίκης συγκεντρωθέντος προσφυγικοῦ στοιχείου. Περὶ τούτου δὲν θὰ ἐχρειάζετο βεβαίως νὰ γίνῃ ἰδιαίτερος λόγος οὔτε εἰς τὸ βιβλίον τῶν κ. Μαραβελάκη καὶ Βακαλοπούλου, οὔτε καὶ εἰς τὴν παροῦσαν βιβλιοκρισίαν, ἂν δὲν ὑπῆρχον μερικοὶ κακόπιστοι γείτονες τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὅποιοι δὲν ἔπαυσαν νὰ γράφουν ὅτι διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν προσφύγων καὶ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ἠλλοιώθη ὁ ἐθνολογικὸς χαρακτῆρ τῆς Μακεδονίας, διότι οἱ πρόσφυγες ἦσαν «Λαζοί, Τοῦρκοι, Κερκέζοι» κλπ. Ἡ περιγραφή τῆς ζωῆς τῶν προσφύγων εἰς τὰς ἀρχαίας τῶν κοιτίδας ἀποδεικνύει ὅτι οὗτοι ἦσαν Ἕλληνες, ὅσον καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς κυρίως Ἑλλάδος.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Stilpon P. Kyriakides, The northern ethnological boundaries of Hellenism. Θεσσαλονίκη 1955 (=Ἴδρυμα Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἀρ. 5). 80ν, σελ. 64.

Ἡ μελέτη τοῦ καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Στίλπωνος Κυριακίδου, «The northern ethnological boundaries of Hellenism» εἶναι μετάφρασις τῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ βόρεια ἐθνολογικὰ ὄρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ» διαλέξεως, ἡ ὁποία ἐδόθη ἐν Θεσσαλονίκη κατὰ τὸ Συνέδριον ἐθνικῶν δικαίων τὸ 1946 καὶ ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Πρόκειται περὶ σπουδαιότητος μονογραφίας, ἡ ὁποία εἰς ὕψος πυκνὸν καὶ ἀπέριττον περιγράφει τὴν πρὸς βορρᾶν ἐγκατάστασιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας τοῦ ἱστορικοῦ του βίου. Ὁ συγγραφεὺς δὲν ἠθέλησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς λεπτομερείας, ἐπέτυχεν ὅμως νὰ συμπερίλαβῃ εἰς τὰς περιορισμένας σελίδας τοῦ ἔργου του ὅλα τὰ πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ συνδεόμενα θεμελιώδη ζητήματα, ἐν οἷς τὰ περὶ τῆς καθόδου τῶν Σλάβων εἰς τὴν Μακεδονίαν, τὰ περὶ τῆς προσπάθειας ἐκσλαβισμοῦ τῶν νοτίως τοῦ Αἴμου περιοχῶν καὶ τὰ περὶ τῆς ζωῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰ βόρεια κέντρα τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ ἔκθεσις γίνεται κατὰ τὰς τρεῖς μεγάλας χρονικὰς περιόδους τοῦ Ἑλληνισμοῦ (Ἀρχαίτης - Βυζάντιον - Τουρκοκρατία), χρησιμοποιοῦνται δὲ ἐκ πρώτης χειρὸς ὅλαι αἱ ἱστορικαὶ πηγαι ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὰς περὶ τῶν πηγῶν αὐτῶν ἐργασίας τῶν ξένων καὶ ἡμετέρων ἱστορικῶν. Ἰδιαίτερος διεξοδικὸς καὶ ἀναλυτικὸς εἶναι ὁ συγγραφεὺς εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν χερσονήσον τοῦ Αἴμου κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν, διότι αὐτὴ ἡ ἐποχὴ εἶναι, ἡ ὁποία περισσότερο ἐνδιαφέρει. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐπὶ μέρος νέων στοιχείων τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ καὶ δυσχερὴς εἶναι καὶ ἐκτὸς τῶν πλαισίων τῆς παρούσης βι-